

НАЦИОНАЛНА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ

РЕЦЕНЗИЯ

От професор Георги Георгиев Янков

дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен
„Доктор“

**Творчеството на Георги Баев в контекста на бургаския художествен
живот през 70-те и 80-те години на XX век.**

Докторант: Людмила Миткова Кутиева

Научен ръководител: доцент д-р Бойка Донева

КАТЕДРА „ИЗКУСТВОЗНАНИЕ“

София 2023

„Георги Баев е емблематично име, свързано най-вече с пейзажната живопис от втората половина на XX век. Богатото му творчество, оказва въздействие върху поколения художници и до днес.“

Така започва автореферата на Люси Кутиева. Можем да доразвием тези мисли; неговото творчество оказва влияние не само на художници, но и върху нечии професионални и житейски съдби.

Живота е низ от случайности или няма нищо случайно на този свят. Все едно. Направеното изследване подтикна автора на този научен труд да организира поредица от изложби, фактите са следните:

- „Георги Баев и приятели“ (9-ти ноември – 1-ви декември 2018, Галерия „Георги Баев“)
- „Баев пътува и твори“ (4-ти февруари – 4-ти март 2021, Галерия „Георги Баев“)
- „Поколения“ експозицията показва творби на автори от три различни генерации – Георги Баев, Живко Иванов и Добрин Вълчев (16-ти ноември – 10-ти януари 2020 г., Културен център "Морско казино"), Изложба „Георги Баев. Живопис и графика“, (29-ти юни – 24-ти юли 2022 г., Пловдив галерия „Капана“).
- А по повод 121 години от рождението на Петко Задгорски тази година ще бъде открита изложба „Учениците на Петко Задгорски“.
- Проучванията на терен, направени от докторанта допълват знанията за Георги Баев и стават изследователска база, върху която са създадени информационни текстове публикувани в медийните канали, с които работи Галерия „Георги Баев“.

Видно от изброените дотук обстоятелства, битието на г-жа Кутиева е здраво обвързано с творчество на Георги Баев. Нейната докторантура „Творчеството на Георги Баев в контекста на бургаския художествен живот през 70-те и 80-те години на XX век“ е емоционален и логичен и финал на нейната обреченост към живота и творчеството на големия бургаски художник.

Тя (докторантурата) е структурирана в увод, две глави и заключение. Всяка от главите е разделена на теми, разглеждащи конкретни периоди или етапи от творчество на Баев.

Първата част е подготвителна – тя разглежда предпоставките и обстоятелствата, начертали и определили артистичния път на художника.

„В тази глава се обръщам към изворите на българската художествена среда обгърнала творчеството на Баев. Разгледани са не само постиженията на значими наши художници, но и на тези работили в Бургас – учителя Петко Задгорски, примата на бургаската живопис Александра Мечкуевска, майсторът на акватинтата Павел Вълков и други.“

Без излишни лирически отклонения Кутиева ни представя специфичната атмосфера на морския град. Спокойния и патриархален Бургас, възможността за общуване между поколенията, както и свободното детство, преминало край брега на морето предопределят избора на Георги Баев.

Студентските години на младия художник съвпадат с налагането на комунистическия режим в страната. Много талантиливи артисти несъгласни със социалистическия реализъм и налаганата по съветски модел марксистко-ленинската естетика биват подлагани на репресии и гонения. Войнстващата посредственост на комунистическите активисти достига до зловещи размери. На 17 септември 1944 година е убит художника Райко Алексиев. Един от

убийците му е Крум Кюлявков, по-късно извънреден професор и ректор на НИИИ „Николай Павлович“ 1950-1953 година. Жестоки и сложни са времената, в които се формира творческия мироглед на поколението на Георги Баев. Той и много други негови състуденти, детайлно представени от Кутиева, развиват парадоксални умения – научават и спазват догмите в академичните етюди и изпити, но се вълнуват и търсят своят стил изучавайки творчеството и стиловете в западноевропейското изкуство.

„Младите бургаски автори, завършили академията през 50-те (Виолета Масларова, Владимир Гоев, Георги Баев, Дамян Заберски, Кирил Симеонов, Ненко Токмакчиев) носят дързостта и жаждата да достигнат до непознатото в изкуството. Те са разочаровани от действителността и имитирането на традицията. Поглеждайки към живописиста на авангарда те чувстват, че силните думи в изкуството вече са изказани и те са в плен на отживелиците. Младите се стремят да преодолеят подражателното цитиране, да се откажат от вече поомръзналата романтика, която носят творбите на предшествениците им и да стигнат до по-свободен изказ.“

Автор на това изследване ни предава задълбочено артистичната обстановка и обстоятелства в град Бургас през края на петдесетте и шестдесетте години. Това е период на търсене и натрупване за Георги Баев, който работи графика и живопис.

Сталинският период отминава, априлският пленум отпуска леко хватката задущаваща художествения живот в страната. Баев бива забелязан и допуснат до изложбените зали.

Втората част на дисертацията е същинската и важната. Тя разглежда творчеството поведението на Баев в зрелия му период. Но ценното е, че

фокуса върху него поставен в контекста на времето и художниците оформили визуалния облик и култура през последните две десетилетия на така наречения зрял социализъм.

От дистанцията на времето сме склонни да идеализираме миналото, да забравим неговата същност и да си споделяме само положителните и весели събития и моменти. Нещо като спомените от казармата. Носталгията по времето на зрелия соц. е за безгрижно и охолно, сигурно и чисто битие.

Да ама не! Използвам този израз на големия Петко Бочаров за да припомня:

Имаше строга пирамидална структура в художествения живот. Група ласкатели и протезета на партийния елит (част от който бяха и те) ръководеха, избираха и издигаха художниците от тези поколения. Горко им на тези, които по някаква причина биваха недолюбвани от ръководството на СБХ. Никакъв шанс за участие в изложба, никакъв шанс за самостоятелна проява, никакъв шанс дори за закупуване на бои и материали. Стотици погубени съдби.

И обратното – избраните се радваха на държавни поръчки, контрактиции, и отличия (заслужил и народен художник), раздаваха им се ателиета и привилегии (софийско жителство).

„А времето на Баев в онзи широк контекст е залязващата епоха на разочарование и скепсис далеч не само за социализма, но и за обективността и света на сигурни истини, които опадат като историческа вехтория.“

Това изречение от труда на Люси Кутиева е показателно, колко точно тя е усетила цялата конфузия и двулчие на разпадащия се строй.

Следващите части на това изследване са изключително интересни и имат значим приносен характер. В тях се проследяват взаимовръзките, единомислието и общите ценности, които споделят артистите в морския град. Бургаския кръг от приятели – художници, поети, музиканти избира спасителната лодка на проверените вечни стойности в изкуството. Кутиева включва в своя труд цитат от интервю на Георги Баев:

„Аз рисувам малко неща – пясък, вода и небе. И още няколко неща, които и аз не знам какви са. Но във всяка картина има различно настроение и чрез него „влизам“ в самия пейзаж, в природата. Аз съм реалист, а в това има нещо много романтично“

Художникът е наясно със себе си, открил е посоката на своите търсения, той със самочувствие разкрива усещанията си за цвят и хармония.

Дисертацията, обект на тази рецензия е разширена с важни допълващи изследвания. Проучването на приятелството на Баев с Христо Фотев и Павел Вежинов допълват задълбочеността на този труд.

От изключителна важност е да се спомене и още един принос:

„Авторът на дисертационния труд заснема и описва стенномонументалното изкуство изградено в Бургас през 70-те години на ХХ век. Като част от градската среда, осенила майстора Георги Баев през годините на творчество. Тази разработка става повод и за участието на община Бургас в проект „Ново наследство“ Подходи за опазване и комуникация на съвременното фасадно монументално изкуство в България“

Уважаеми членове на научното жури,

Най-учтиво и убедено си позволявам да ви призова да подкрепите тази кандидатура, и на Людмила Кутиева да бъде присъдена образователната и научна степен доктор.

Благодаря за вниманието!

Професор Георги Янков

София

30 май 2023 година